

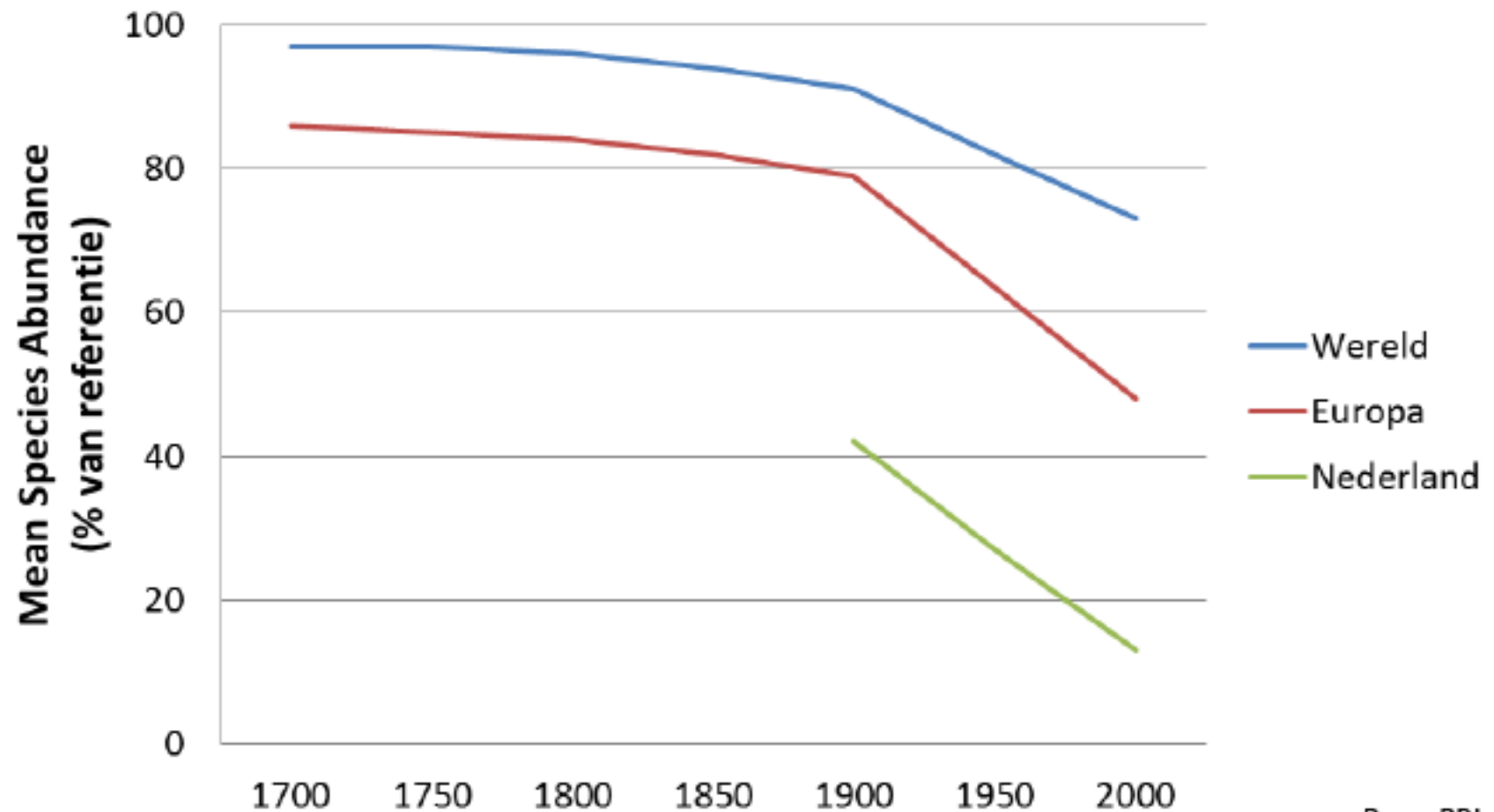
Hoe kunnen we aanrijdingen met wilde dieren voorkomen?

Edgar van der Grift

Symposium Dierenbescherming, 16 juni 2023, Markelo

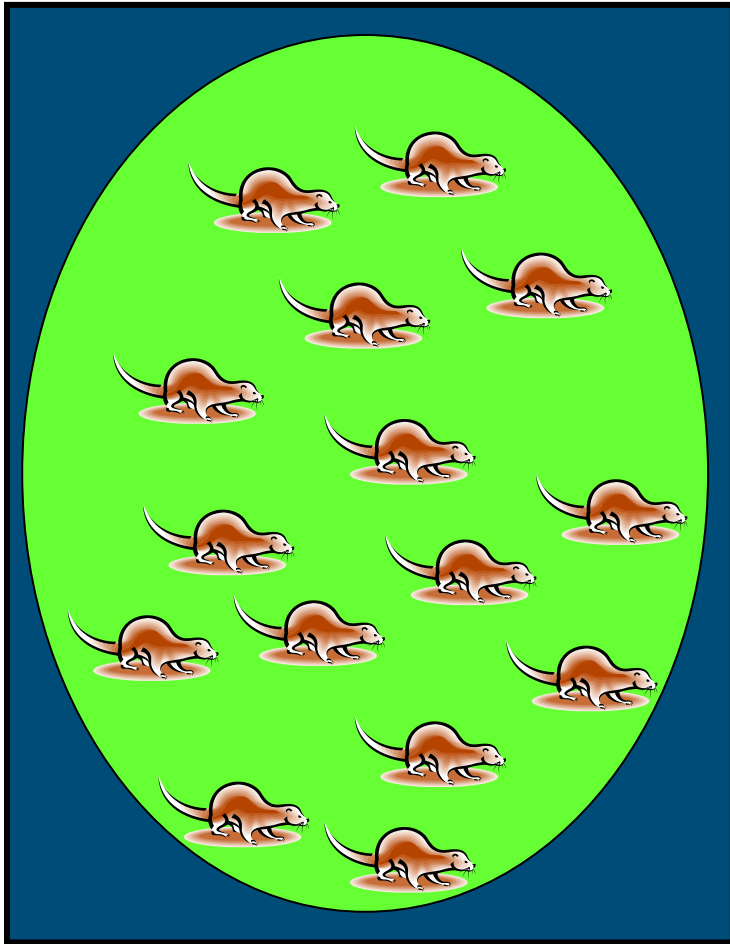

Biodiversiteitsverlies 1700-2000

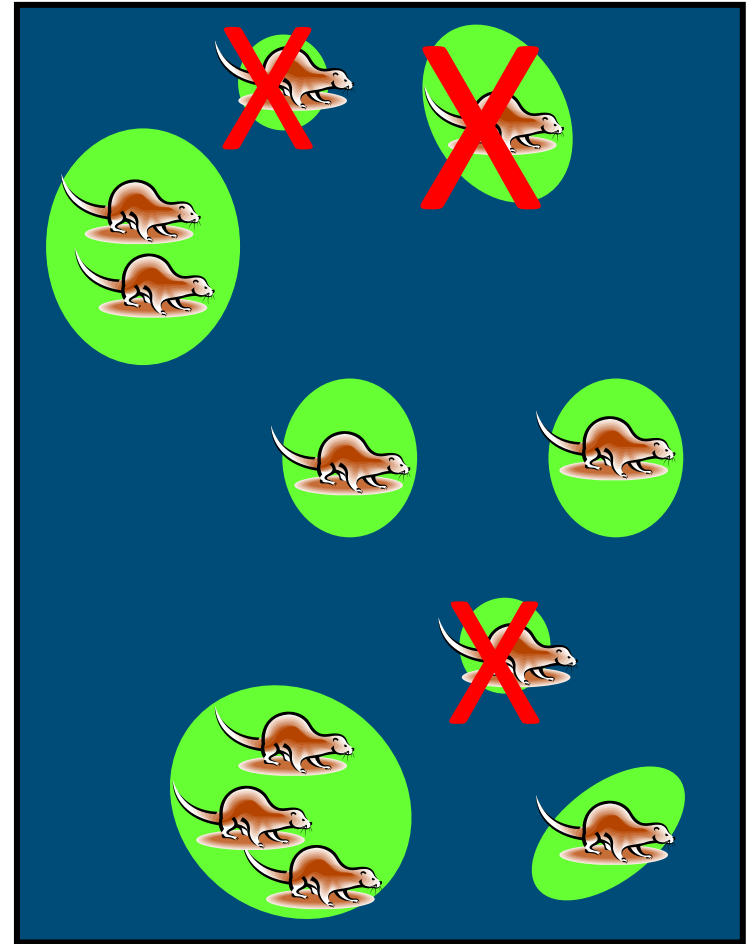
Bron: PBL

Van grote, duurzame leefgebieden...

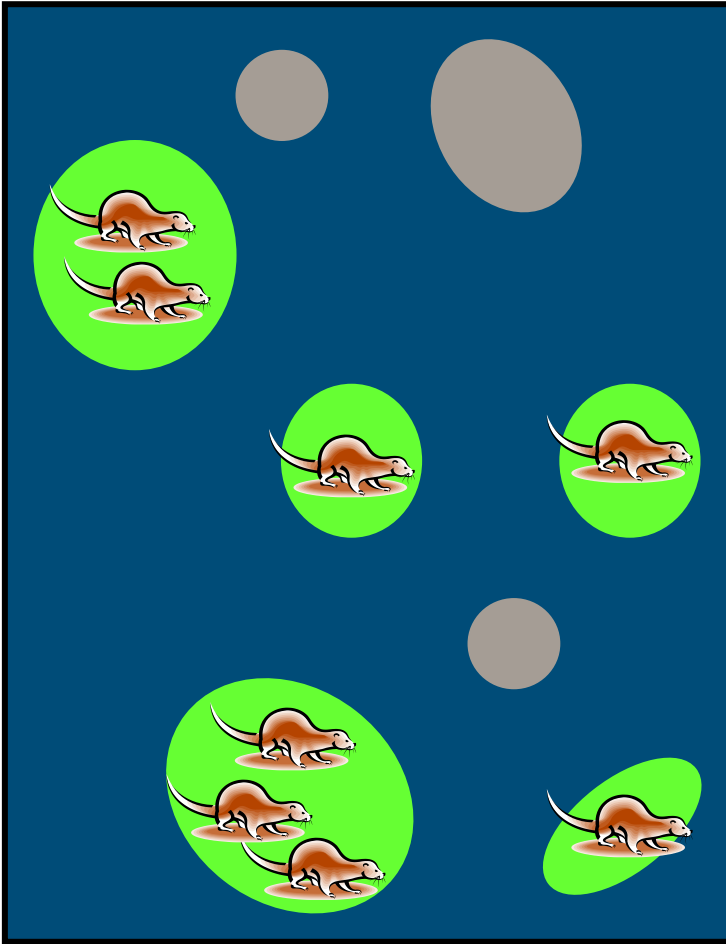
Vroeger

V
E
R
S
N
I
P
P
E
R
I
N
G

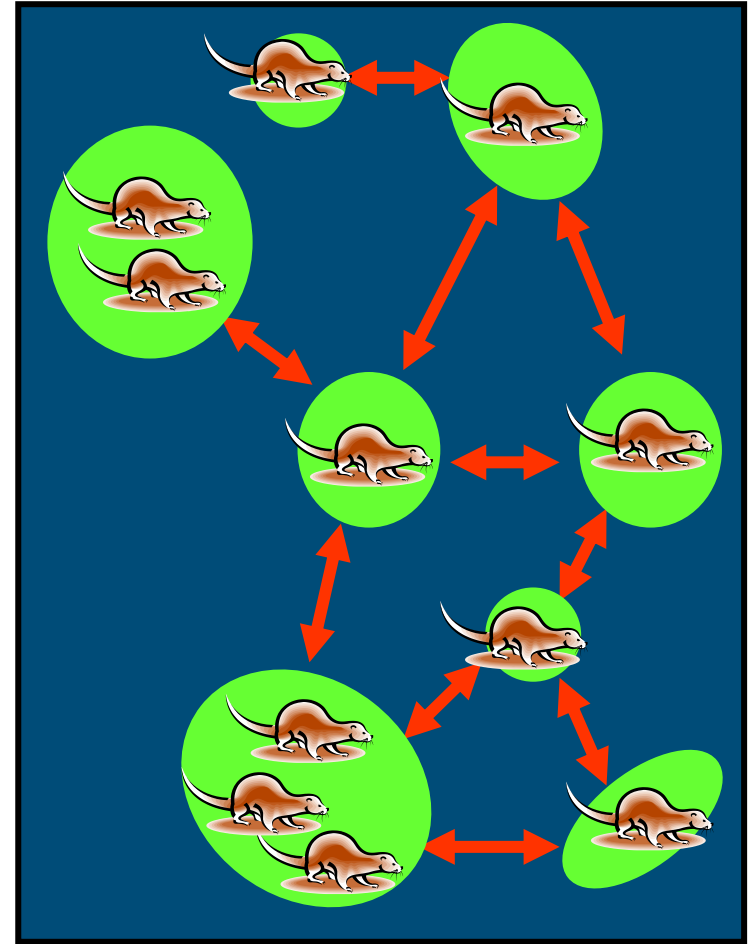

Nu

...naar duurzame ecologische netwerken!

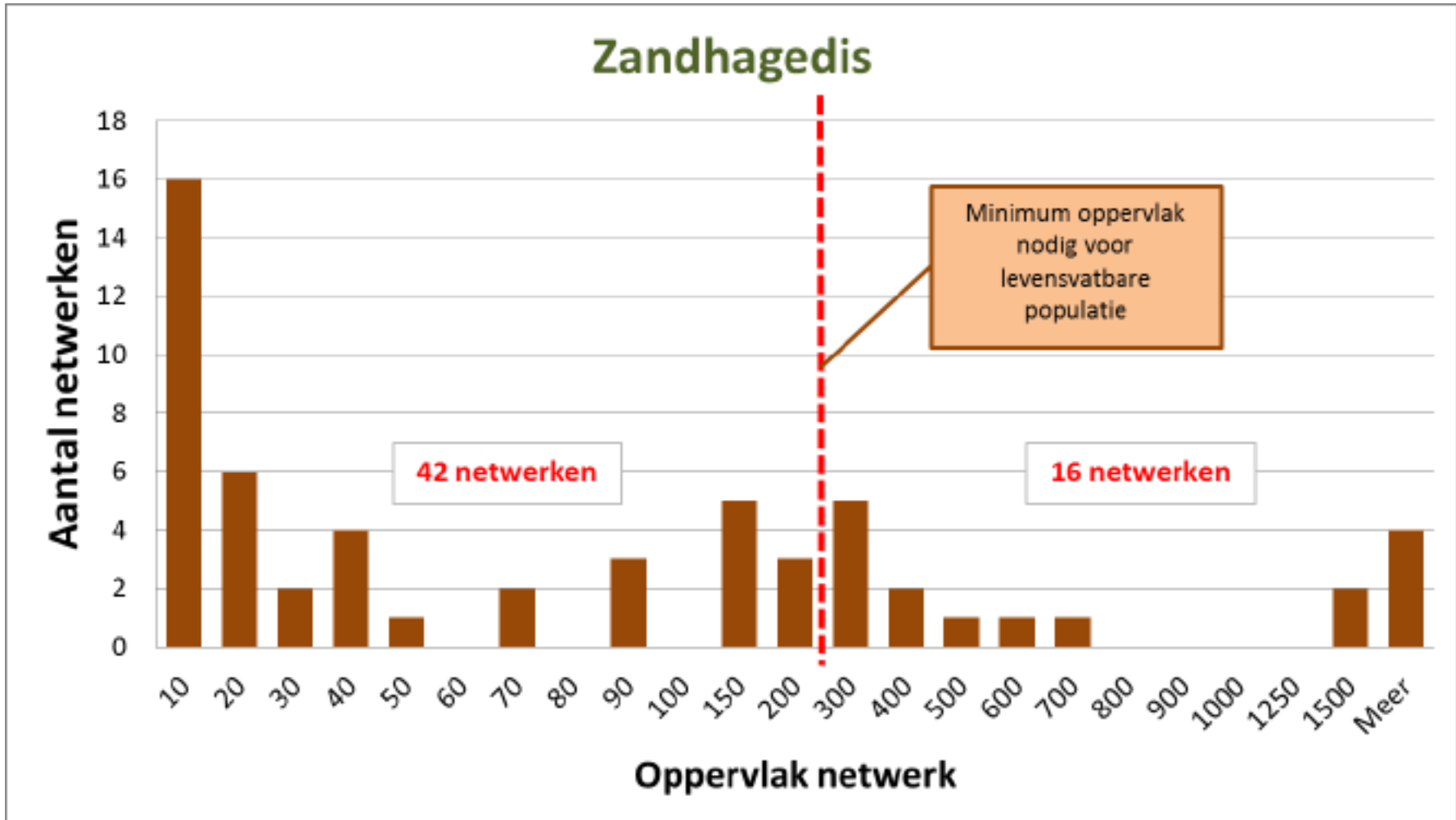

Niet verbonden

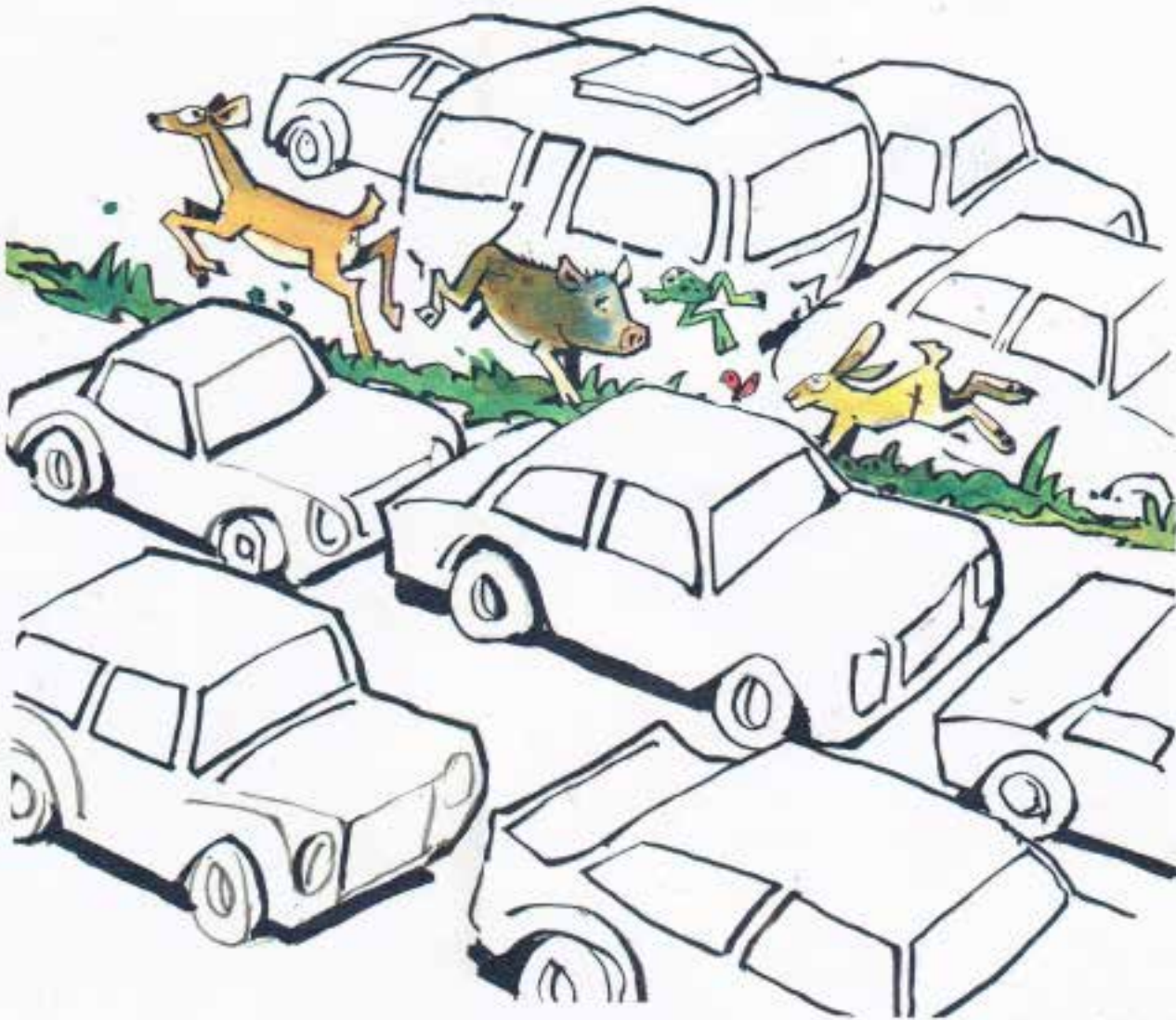

Verbonden

Niets doen betekent dat soorten (lokaal) gaan verdwijnen...

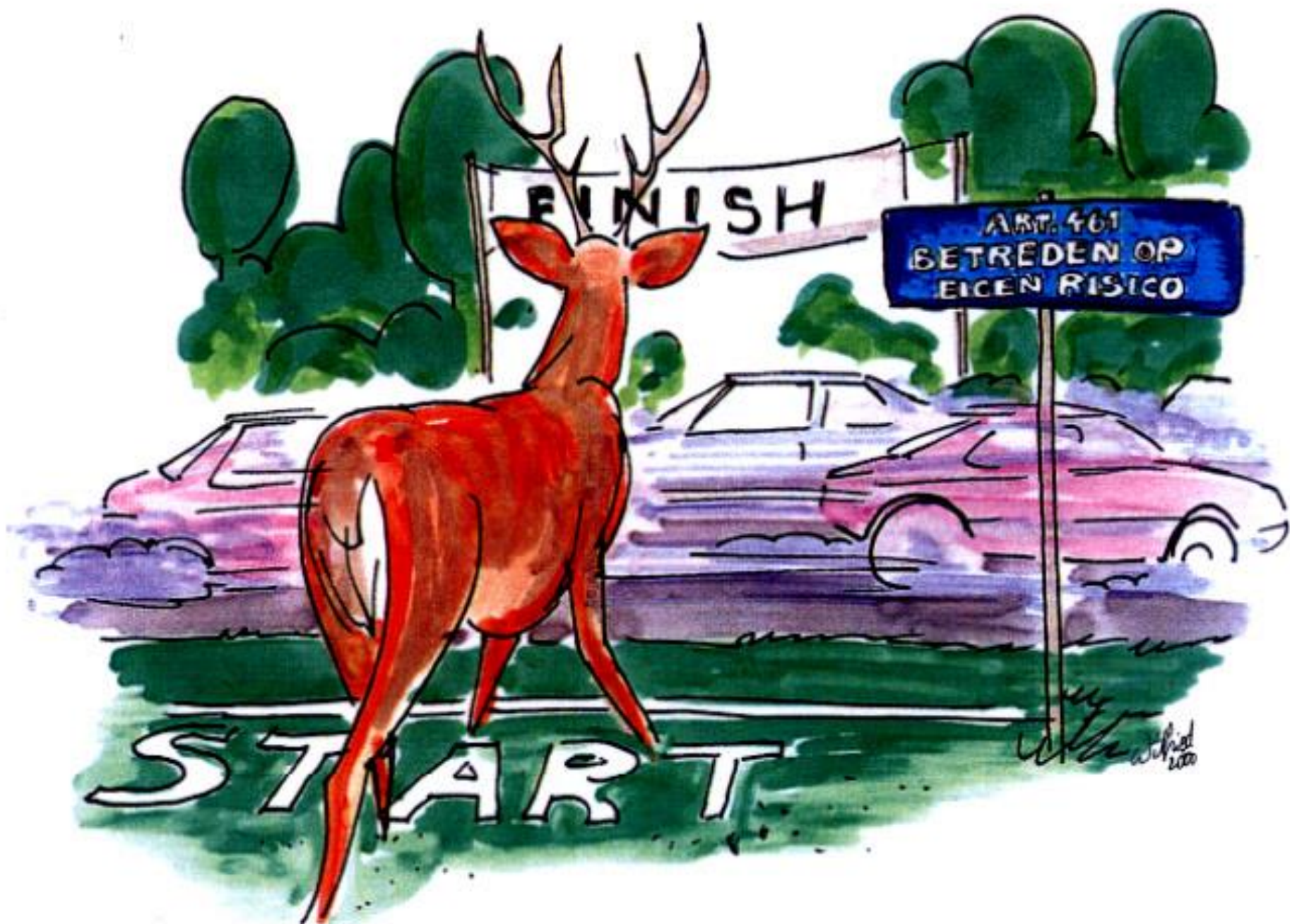

Natuurnetwerk?

Dode egels 1995-1997
(Huijser 2000)

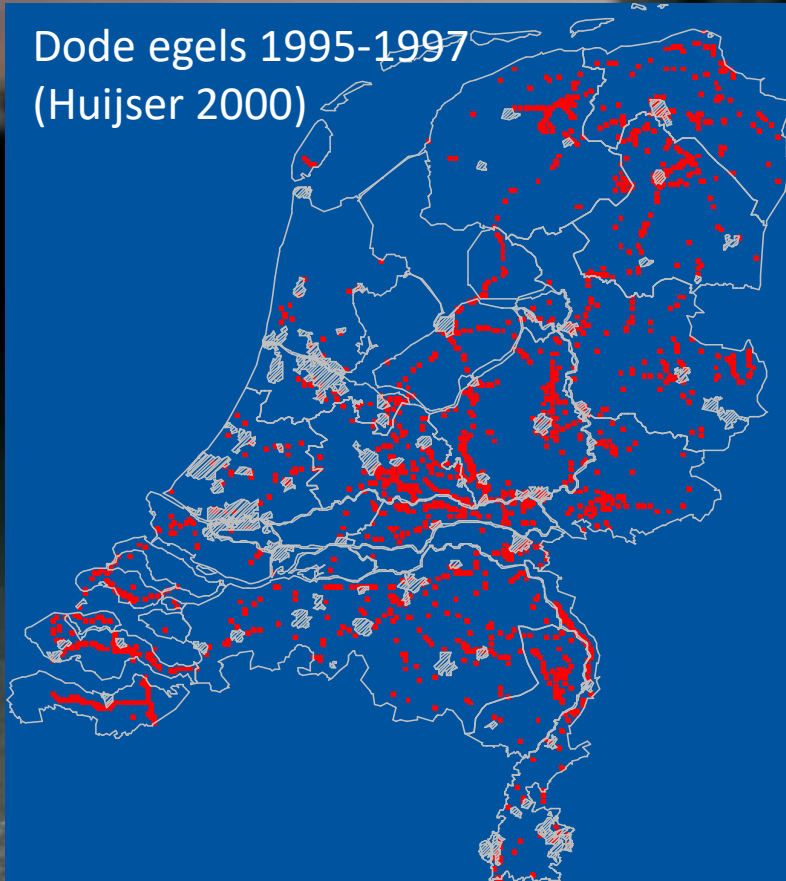
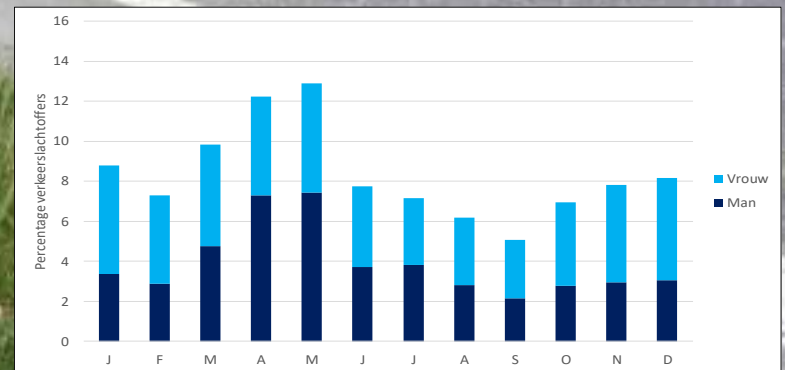
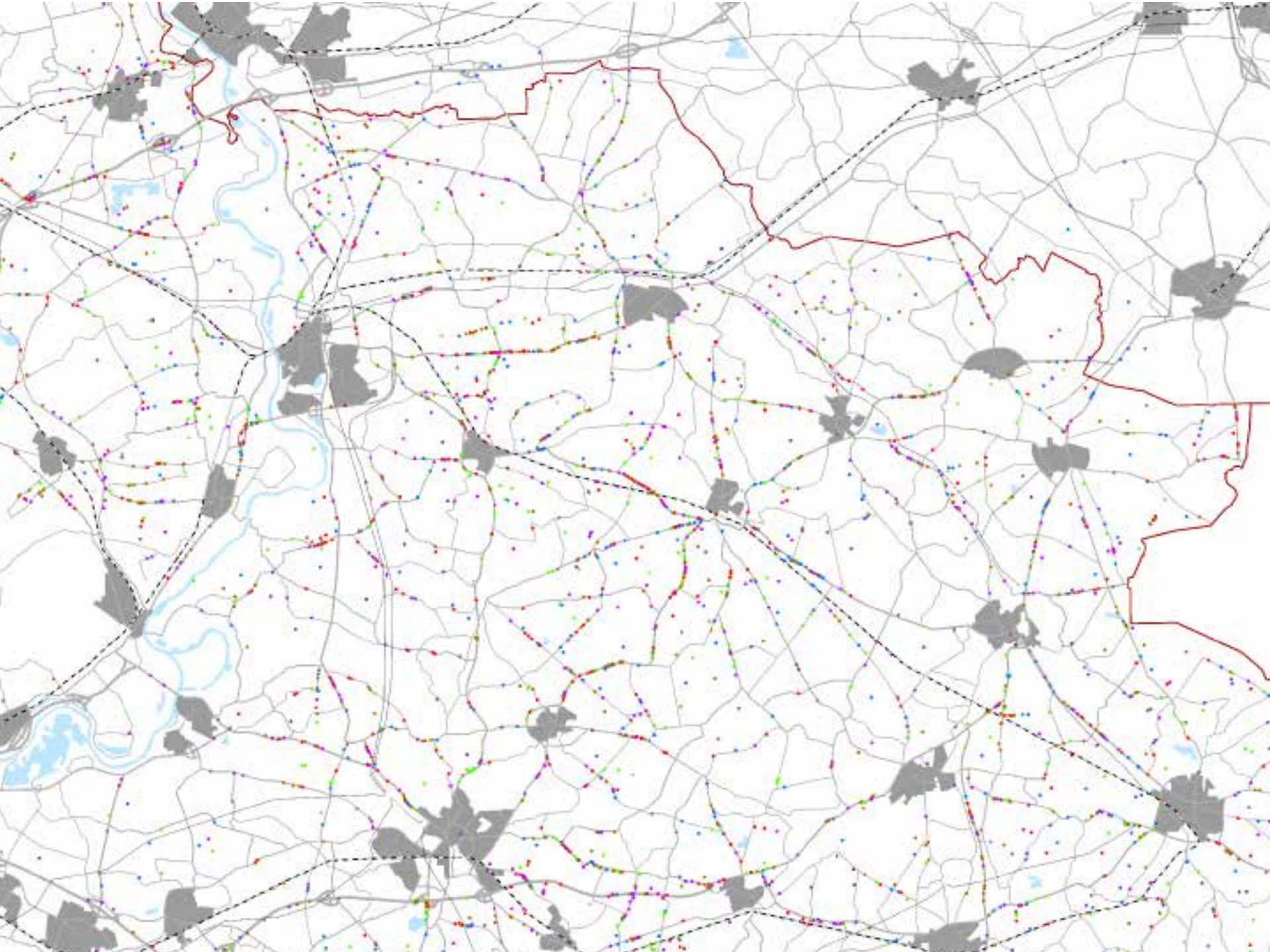

Foto: Marcel Huijser

Nederland, 2016-2017:
Gemiddeld >6.300 reeën per jaar geregistreerd als
slachtoffer van een aanrijding op verkeerswegen

Wat te doen?

Soms denken we
te gemakkelijk....

Soms zijn we
te snel....

Soms zijn we op de goede weg....

Meta-analyse (50 studies)

Wilddetectiesystemen reduceren faunasterfte met 57%

Bron: Rytwinski et al. 2016

Soms moeten we
impopulaire keuzes maken....

Handhaving
onmisbaar

...maar door
'compensatie'
kan positief
effect ook weer
worden
opgeheven!

controle

A photograph of a wire mesh fence with white posts in a grassy field. The fence runs diagonally across the frame. The ground is covered with tall, dry grass and some green weeds. In the background, there are dense green trees. The text "Soms doen we het prima...." is overlaid on the bottom left of the image in a white box.

Soms doen we het prima....

Rasters:

meest effectieve vorm van mitigatie

~83% reductie slachtoffers grote zoogdieren

Let op:

Voorkom dat
rasters een
nieuw
probleem
creëren,
isolatie van
populaties

Combineer rasters altijd met faunapassages:

- Faciliteren noodzakelijke dagelijkse bewegingen
- Faciliteren seizoensmigratie
- Faciliteren uitwisseling tussen populaties
- Verbeteren de bereikbaarheid van (nieuwe) natuurgebieden
- Maken verschuivingen in soortarealen mogelijk

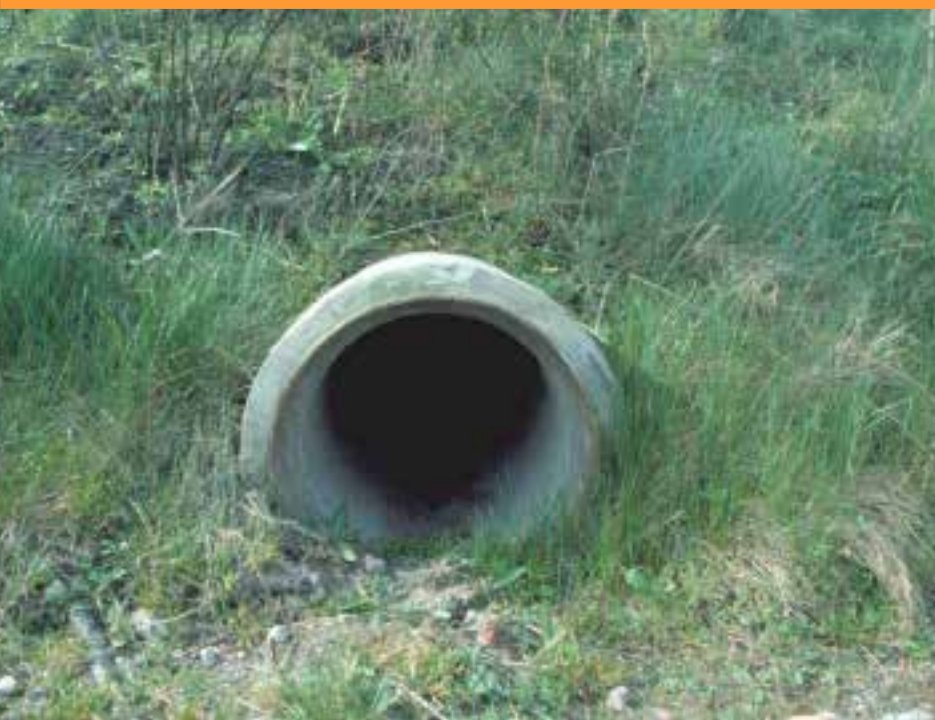
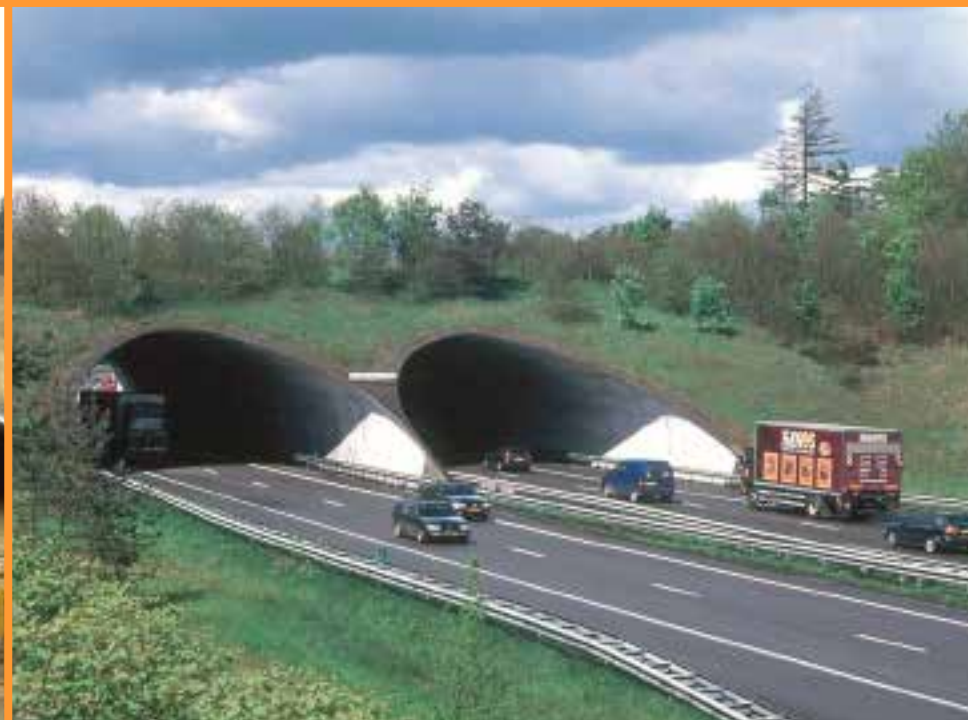

Foto: Kees Campfens

Tweede wildviaduct is klaar, maar pas in '89 in gebruik

VELUWE, zaterdag
Veluwe grommen nu nog de bulldozers. Maar spoedig zal het gebrul van de machines plaats maken voor het gebul van de edelherten.

Want daar, in de bossen bij Terlet, is de mens bezig eindelijk iets terug te doen voor de Veluwe dieren.

door EEF BOS

Speciaal voor hen wordt er een wel heel bijzondere oversteekplaats gebouwd in de beruchte weg Arnhem-Apeldoorn. Of beter: boven. Want terwijl de dieren gelijkvloers kunnen blijven oversteken, zullen de auto's binnenkort onder hen door razen over vier diep in het landschap verzonken rijbanen.

De weg zal vanaf dat moment, ergens in 1989, A50 heten: de vervanger van de huidige weg Arnhem-Apeldoorn die al zo vele dierenlevens kostte en zelden ontbreekt in de filemeldingen.

Een peperduur goedmakertje, dat wel. Want net als het al even revolutionaire wildviaduct iets noordelijker in de A50 bij Woeste Hoeve, dat al een jaar klaar ligt, kost dit kolossale betonnen bouwwerk ruim zes miljoen gulden.

Feestje

Maar we hebben zeker op de Veluwe nog iets recht te zetten, nadat we er de herten, reeën, zwijnen, dassen, vossen en een veelvoud aan kleiner, grut, jarenlang alleen maar confronteerden met verbodsbekering en afbraak van hun leefgebied, met steeds drukker en nieuwe wegen, met bungalowparken.

Geen wonder dat de Vereniging tot Behoud van het Veluws Hert vanmiddag bovenop wildviaduct Terlet een klein feestje viert. Want ook dit bouwwerk is nu voltooid.

Een feestje, al gaat het drukke verkeer zolang de A50 zelf nog niet klaar is nog even met een hoog om de

nen benutten. De beplanting van het viaduct-dak is heel belangrijk, het moet voor de dieren immers een logische schakel tussen twee natuurgebieden worden. En elders kunnen ze de A50 niet meer over, die wordt geheel ingerasterd."

Voor het planten van de eerste boom op wildviaduct Terlet komt ir. J. van Dixhoorn, directeur-generaal van Rijkswaterstaat, als opdrachtgever, vanmiddag persoonlijk naar de Veluwe. Bovendien ontvangt hij f 7.000,- bijeengebracht door de leden van het Veluws Hert voor de beplanting van viaduct en omgeving.

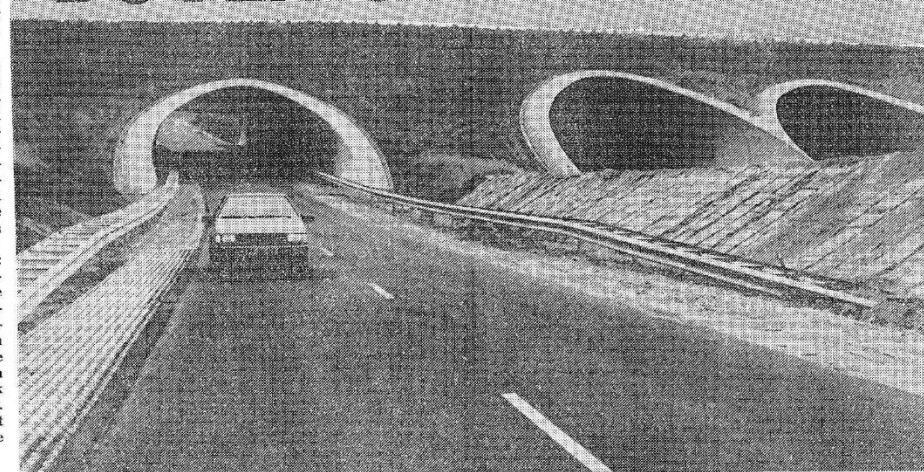
Van den Hoorn verklaart: „Begin 1984, toen werd begonnen met de A50, dreigde de bouw van dit tweede viaduct vast te lopen op de financiën. Ons aanbod om dat van Natuurmonumenten aan de ministers Smit en Braks om bij te springen gaf de zaak toen een positieve wending. Ik geloof dat het uniek is dat de natuurbescherming de overheid subsidieert..."

Weggehoond

Als we deze week bovenop

VELUWS HERT GAAT BOVEN SNELVERKEER

Terug op de Veluwe bodem relativeert hij: „Maar

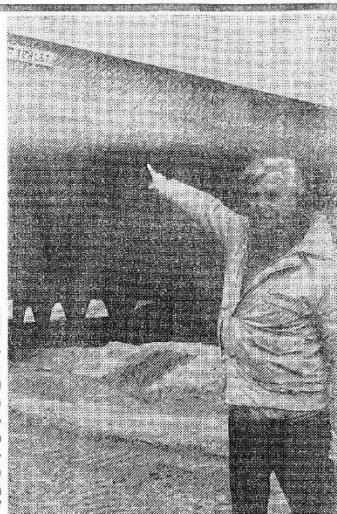
vijftig ontworpen, maar zulke plannen zouden vandaag de

Wildviaduct 'Woeste Hoeve'. Alleen de parallelweg is al

positief is ontvangen. Binnenkort zal de definitieve over-

■ Eindelijk doen we iets terug voor deze Veluwe herten...

■ DICK VAN DEN HOORN bij „zijn" wildviaduct: „Rond 1960 werden we nog weggehoond als we erover spraken, nu zijn ze er toch maar..."

leefgebied nodig hebben, in de vrije natuur voorkomen. Die erkenning houdt echter wel consequenties in, er zal ook naar gehandeld moeten worden."

Natuurlijk

Over minstens één onderdeel van de concept-visie is het Veluws Hert minder te spreken: de constatering dat de wildpopulatie moet worden afgestemd op het aanbod aan natuurlijk voedsel, waarin sommige andere organisaties zoals Kritisch Faunabeheer zich juist wel kunnen vinden.

Wildbioloog dr. J.L. van Haften, adviseur van het Veluws Hert, ziet hier grote problemen. „Het klinkt zo mooi, maar laten we in vredesnaam de werkelijkheid niet uit het oog verliezen. Die is dat het edelhert door de mens werd verbannen naar de schrale Veluwe, waar domweg onvoldoende goed voedsel is. Dus zolang we niet voor meer voerweiden en vooral loofhout zorgen — zullen we voedsel en mineralen moeten blijven verstreken."

Of dus het aantal dieren verminderen? Van Haften: „Onmogelijk. Achthonderd edelherten, zoals nu, is echt het minimum. Minder zou betekenen dat er onvoldoende dieren voor de herten leef-

dan wordt het een kwestie van herten houden..."

„Als wij pleiten voor handhaving van het bijvoeren wordt ons wel verweten dat het ons om zo mooi mogelijke geweten gaat. Dat is absoluut onzin," aldus de wildbioloog. „Het is puur een ethische kwestie. Nogmaals, wij mensen hebben deze dieren naar de voedselarme Veluwe verdreven. Dan hebben wij ook de plicht om toestanden zoals rond 1960 te voorkomen, toen herten plotseling door tekorten aan calcium en fosfor alerlei botbreuken opliepen."

„Zo'n probleem doet zich nu weer voor bij de Schotse hooglanders, de koeien die bij een begrazingsproef op de Veluwe zijn ingezet en waarvan er ook al kreupel zijn geworden of zelfs gestorven. Ook die wil men per se niet bijvoeren. Echt onbegrijpelijk dat ook de overheid nu in de voorlopige grofwildvisie zo makkelijk aan deze problemen voorbij gaat. Op korte termijn stoppen met bijvoeren zal onherroepelijk leiden tot vaak dodelijke afwijkingen onder de herten."

Om de Veluwe voor met name herten, reeën en wilde zwijnen aantrekkelijker te maken zal er volgens het Veluws Hert nog veel meer moeten gebeuren. Dr. Van Haften, die ook onderzoek deed naar hertensteden: „Die

An aerial photograph showing a multi-lane highway cutting through a green landscape. A concrete ecoduct, covered in vegetation, spans over the highway. To the right of the highway, there is a small, dark pond surrounded by trees and grass. The overall scene is lush and green, with a mix of natural and man-made elements.

Het wild krijgt de ruimte

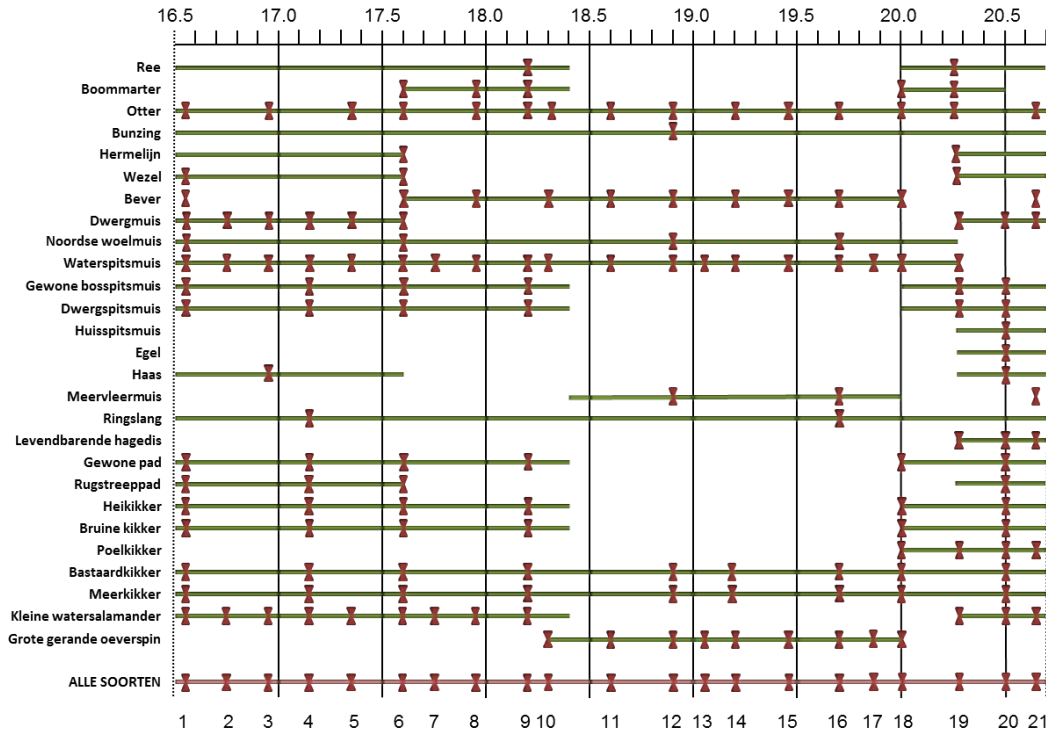
Snelwegen zijn voor edelherten en boomkruipers onneembare barrières. Negen ecoducten maken de Veluwe voor het wild één geheel.

Ecoduct redt hert én mier

door Theo Heerkens

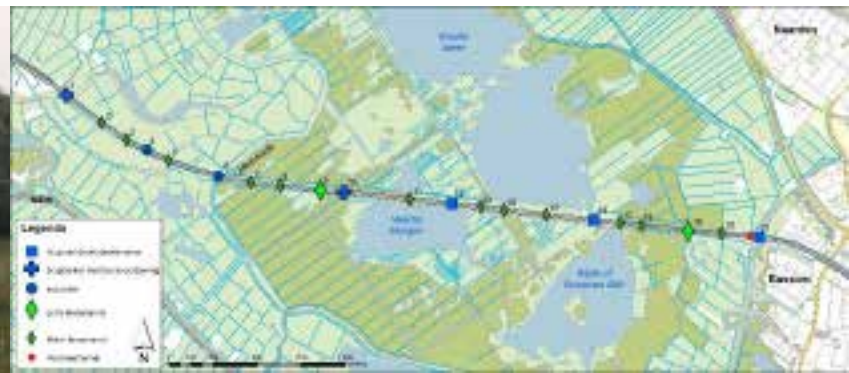
Natuurbeschermers worden blij van ecoducten, de 69 oversteekplaatsen

Bij veel doelsoorten: puzzel!

Ontsnippering spoorlijn
door Naardermeer
(4 km):

27 doelsoorten
21 faunapassages nodig

Worden faunapassages gebruikt?

Nieuwe soort voor Nederland !

Feb. 2016: goudjakhals voor het eerst waargenomen in Nederland

FOTO ALTERRA

FOTO 123RF

De goudjakhals is kleiner dan een wolf maar groter dan een vos.

Goudjakhals (*Canis aureus*)
Kop-romplengte: 65 tot 105 cm
Staartlengte: 18 tot 27 cm
Gewicht: 6 tot 15 kg
Schouderhoogte: ca. 50 cm
Vrouwjes zijn meestal kleiner dan mannetjes.

wolf jakhals vos

NATUUR ROOFDIER VOOR HET EERST IN NEDERLAND OP CAMERA VASTGELEGD

Goudjakhals rukt op

Voor het eerst is in Nederland de goudjakhals in het wild gesignaleerd. Op de Veluwe werd het roofdier bij toeval vastgelegd door camera's. „Het is mooi dat dit soort roofdieren zich door Europa kunnen verplaatsen”, jubelt Edgar van der Grift van kenniscentrum Alterra, verbonden aan de Wageningen Universiteit.

door Chris Vorvers

Als hij op eigen kracht is binnen-gekomen, dan kun je aannemen dat middel-grote roofdieren zoals de jakhals nieuwe gebieden kunnen bereiken, wat een positief signaal is. Blijkbaar doen we het qua natuurbescherming op Europees niveau niet verkeerd”, stelt onderzoeker Van der Grift.

Direct tempeit de onderzoeker het enthousiasme. „Deze jakhals kan ook ontspanning zijn of door ie-

roedcamera's. Alterra doet momenteel onderzoek naar roofdieren en maakt automatisch beelden van nachtelijke activiteiten.

Van der Grift spreekt van een „heel bijzondere en verrassende waarneming”. Vermoedelijk is het dier afkomstig van de Balkan en is hij al een tijdje bezig met de opmars naar het noorden. Zo wordt de omnivoor de laatste tijd ook in Centraal-Europa gezien. „Dat weten we van waarnemin-

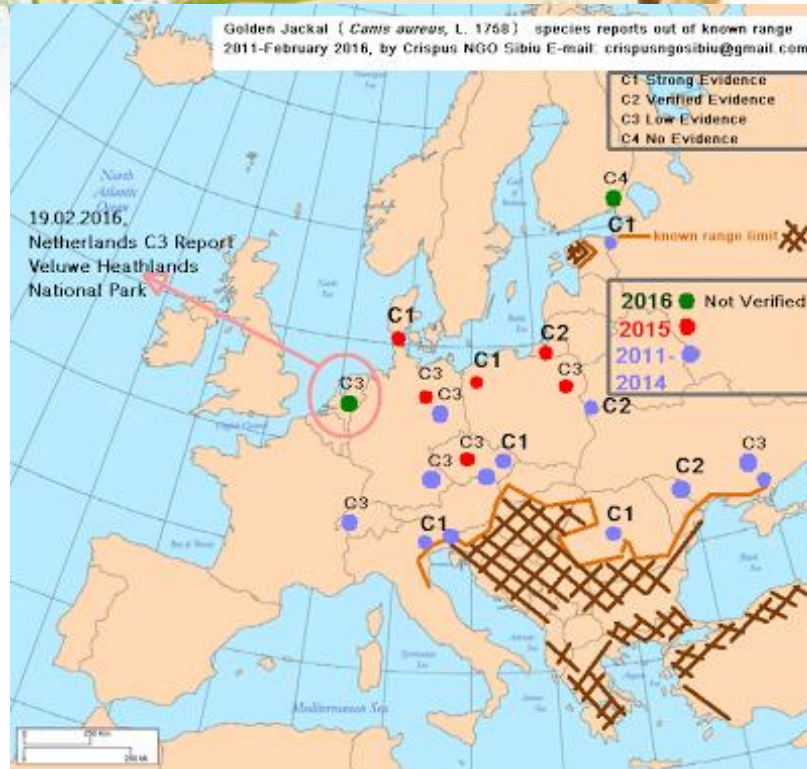
goudjakhals.

„Het is niet duidelijk waarom de goudjakhals naar het noorden oprukt. Het kan komen door warmere winters, waardoor ze meer naar het noorden trekken als gevolg van klimaatverandering. Je kunt ook denken aan groeiende populaties in de Balkanlanden door verspreiding van het platteland. Jonge dieren gaan dan op zoek naar een eigen territorium.”

We weten verrassend

weten te komen. We hopen dat hij nog eens verschijnt op onze camera's.”

De jakhals heeft geen natuurlijke vijanden en is een omnivoor. Hij eet plant en dier. Konijnen, hazen, bessen, eieren en vruchten staan op het menu. Hij leeft in steppen, bossen en moerassen, maar zou ook naar steden kunnen gaan op zoek naar voedsel. „Vergelijkbaar met de vos. Ik zou het kippenhok niet open laten staan.”

Goudjakhalskoorts breekt uit op de Veluwe

Geplaatst op 02 maart 2016; Laatste update 02 maart, 16:51;

WAGENINGEN - De ontdekking van een goudjakhals op de Veluwe heeft het leven van ecoloog Edgar van der Grift voor even op zijn kop gezet. Sinds de bekendmaking op maandag stroomt zijn mailbak over met meldingen van 'jakhalsspotters' die menen de nieuwkomer in de Nederlandse natuur gezien te hebben.

Maar hoe zit het nu met
de effectiviteit?

Bijna 90% reductie

A photograph of a deer with small, velvet-covered antlers standing in a field of green plants and purple flowers. The deer is looking directly at the camera. A thought bubble is positioned above the deer's head, containing the text "Nou, dan loop ik wel om....".

Nou, dan loop
ik wel om....

Trend: ~50% reductie

Slechts circa 30% passeert

Padden en paddentunnels

Kennis over effectiviteit is cruciaal

- We verliezen biodiversiteit als we te weinig doen
- We verliezen geld als we te veel/weinig doen of er een betere manier is

Testen, testen, testen...

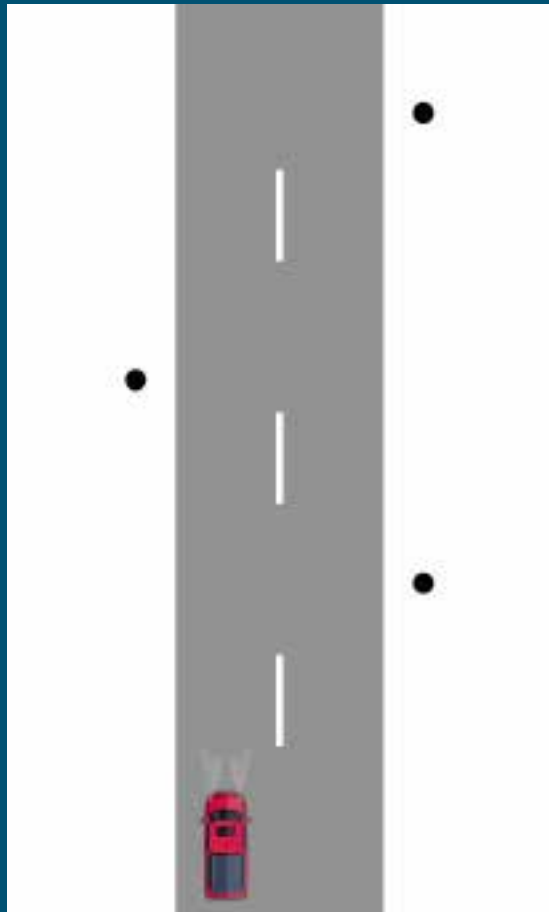

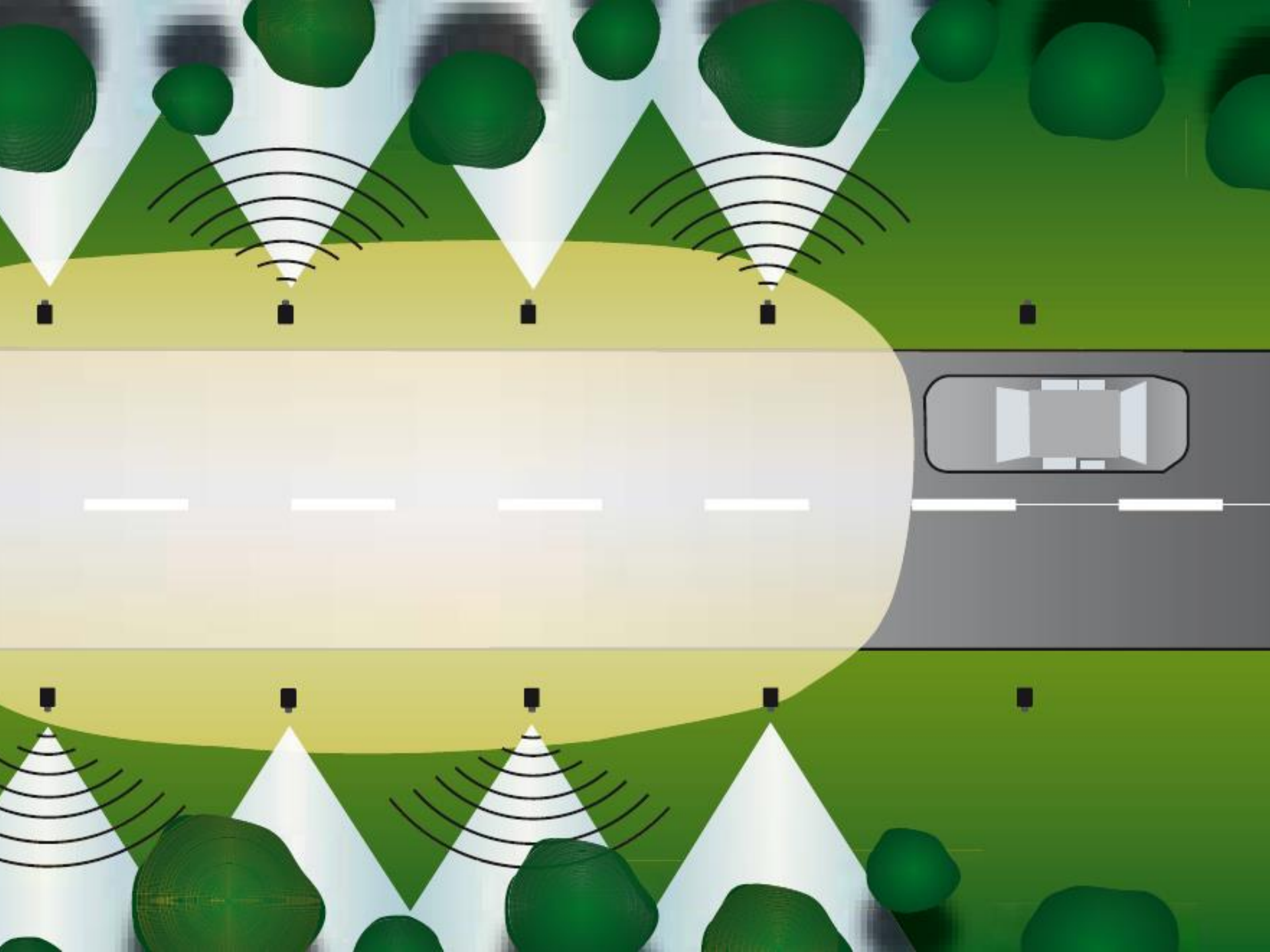

Wat is de beste 'tool for the job'?

Praktijkproef 1: Virtueel hekwerk

Praktijkproef 2: Maatwerkbeheer

A photograph of a dead roe deer lying on its side on a dark asphalt road. The deer has brown fur and small, light-colored antlers. Its head is turned towards the left, and its eyes are open. To the left of the deer is a grassy verge with some fallen leaves. In the background, there are white chalk markings on the road, including the number '25' and some arrows. The overall scene suggests a wildlife accident or a hunting site.

We tellen het aantal slachtoffers

We meten het aantal oversteken

We meten activiteit rondom de weg

>20.000 sporen
~5.000 sporen per meetjaar (apr-sept)

2019-03-19 23:46:03

M 5/10

WENR

2019-03-30 17:31:20

M 10/10

O 1

~2 miljoen foto's
~4000-8000 series per jaar
~25% betreft ree

Metingen eindigen 1 april 2023
Onderzoeksrapport verschijnt eind 2023

Bedankt!